

Retrospektív feldolgozás a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban

Komlósi József

A megyei könyvtár 1995-ben tért át a TEXTLIB integrált könyvtári program adatbázis-kezelő moduljának használatát. A felnőtt részleg kölcsönözhető szakirodalmi állományának (kb. 85 ezer kötetnek) retrospektív feldolgozását 1997 márciusában kezdtük el.

A retrospektív feldolgozás módszere

Az Olvasószolgálat egy vagy két könyvtártechnikusa reggel fél 8 és 10 óra között (10-kor nyit a felnőtt részleg) vonalkóddal látta el a szabadpolcon lévő könyveket és a példányadatokat (vonalkód, leltári szám, részleg) rögzítették az adatbázisban, a vonalkódot vonalkódozó készülékkel. 10 óra után ez a munka folytatódott a duplumraktárban (a kölcsönözhető könyvállomány nagyobb része itt található, mert nagyon kevés a hely a szabadpolcon), ugyanabban az állományrészben. (Valójában a munka igazából az olvasók által előző nap visszahozott, a már bevonalkódolt állományrészbe tartozó kötetek vonalkódolásával kezdődik!)

A naponta bevonalkódolt kötetek példányadatai (vonalkód, leltári szám, részleg) alapján az adatbázisban példányrekordok jönnek létre. A következő

lépés a vonalkóddal ellátott kötetek könyvrekordjainak létrehozása, vagy a példányrekordok hozzákapszolása az Új Könyvek adatbázis rekordjaihoz. Ez a munka a Feldolgozó Osztályon, a raktári katalógus alapján történik. A könyvtáros a – már bevonalkódolt állományrész – raktári katalóguscéduláin szereplő leltári számra az adatbázisban példánykeresést végez, majd a cím alapján megnézi, hogy a könyv szerepel-e már az adatbázisban. Ha igen, a raktári katalóguscédulán lévő bibliográfiai leírás alapján ellenőrzi, hogy valóban ugyanazt a könyvet találta-e meg az adatbázisban (egyezik-e a kiadási év, raktári jelzet, ISBN-szám – ha van). Ha minden egyezik, a könyvrekordot összekapcsolja a példányrekorddal. Ha eltérés van az adatokban, a raktári katalóguscédula adatainak megfelelően javít, s ezt követően kapcsolja össze a példányt és a könyvet. Amennyiben a raktári katalóguscédula alapján az adatbázisban a könyvre végzett keresés eredménytelen, a könyvrekordot létre kell hozni, s ezt követően összekapcsolni a példányrekorddal. A könyvtárban tárgyszókatalógus a könyvekről nincs, az általános magyar tárgyszójegyzék pedig, sajnos, még nem készült el, ezért tartalmi visszakeresésre a szá-

mítógépes adatbázisban is az ETO-jelzeteket használjuk.

A könyvek bibliográfiai adatainak és azok példányadatainak számítógépes feldolgozása ezzel a módszerrel egymástól teljesen különválnak, amelynek természetesen lehetnek hátrányai. Pl. előfordulhat, hogy a példányadatokat rögzítő elírja a leltári számot, ami azzal jár, hogy az a könyvtáros, aki a raktári katalóguscéduláról a leltári számra keres, nem találja meg, vagy nem azt találja meg, amely valóban ahhoz a könyvhöz tartozik. Mivel a program egyelőre lehetőséget ad arra, hogy egy, már a könyvhöz kapcsolt példányt át lehessen emelni egy másik könyvhöz („el lehet rabolni”), az is megtörténhet, hogy a feldolgozó könyvtáros írja be tévesen a leltári számot, s nem a megfelelő példányt kapcsolja össze a könyvvel. Az utóbbi tévedés kiküszöbölésére a program ima már figyelmeztet és jelzi, ha az adatbázisban egy leltári szám már megtalálható.

A visszamenőleges számítógépes feldolgozás során egy év alatt elkészült több mint százezer kötet honosítása ill. rögzítése. Ehhez jön még 1995-től a 21 ezer kötet új beszerzés, így a teljes könyvvállomány (240 ezer kötet) valamivel több mint a fele ill. vala-

mennyi (1400 videokazetta, az összes (500) hangoskönyv és a 100 CD-ROM szerepel a számítógépes katalógusban. A visszamenőleges feldolgozásra a Feldolgozó Osztály 5 szakképzett könyvtárosa naponta egyenként három órát fordít munkaidejéből, egy fő foglalkozik az új beszerzések gépbe vitelével, illetve azokkal a naponta az olvasók által visszahozott könyvekkel, amelyek a már bevonalkódozott állományrészbe tartoznak. 1997 nyarán két hónapig (amíg el nem fogyott a pénz) túlmunkára is lehetőség volt. A Feldolgozó Osztály könyvtárosai munkaidőn kívül ebben az időszakban 8080 kötet aktualizálását végezték el. Az új beszerzések esetében 1997-től használjuk az MNB Könyvek Bibliográfiája floppy-változatát is: a floppyk anyagát betöltjük egy demo adatbázisba, s onnan válogatjuk ki – ugyancsak a raktári katalógus cédulái alapján – azokat, amelyeket áttöltünk a szerver gépen lévő éles adatbázisba.

1998-tól a felnőtt részlegben abbahagytuk a cédula-katalógusok építését. Készülő számítógépes katalógusunk 1998 februárjától az Interneten is elérhető a <http://www.vmmk.hu/szmtgpes.htm> címen.

(Komlói József: Mit csináltunk a TEXTLIB-bel? c., a Fejér Megyei Könyvtáros 1998. 1. számában megjelent beszámolójának aktualizált részlete.)